Ministerie van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties

Fysieke agenda Sint Eustatius

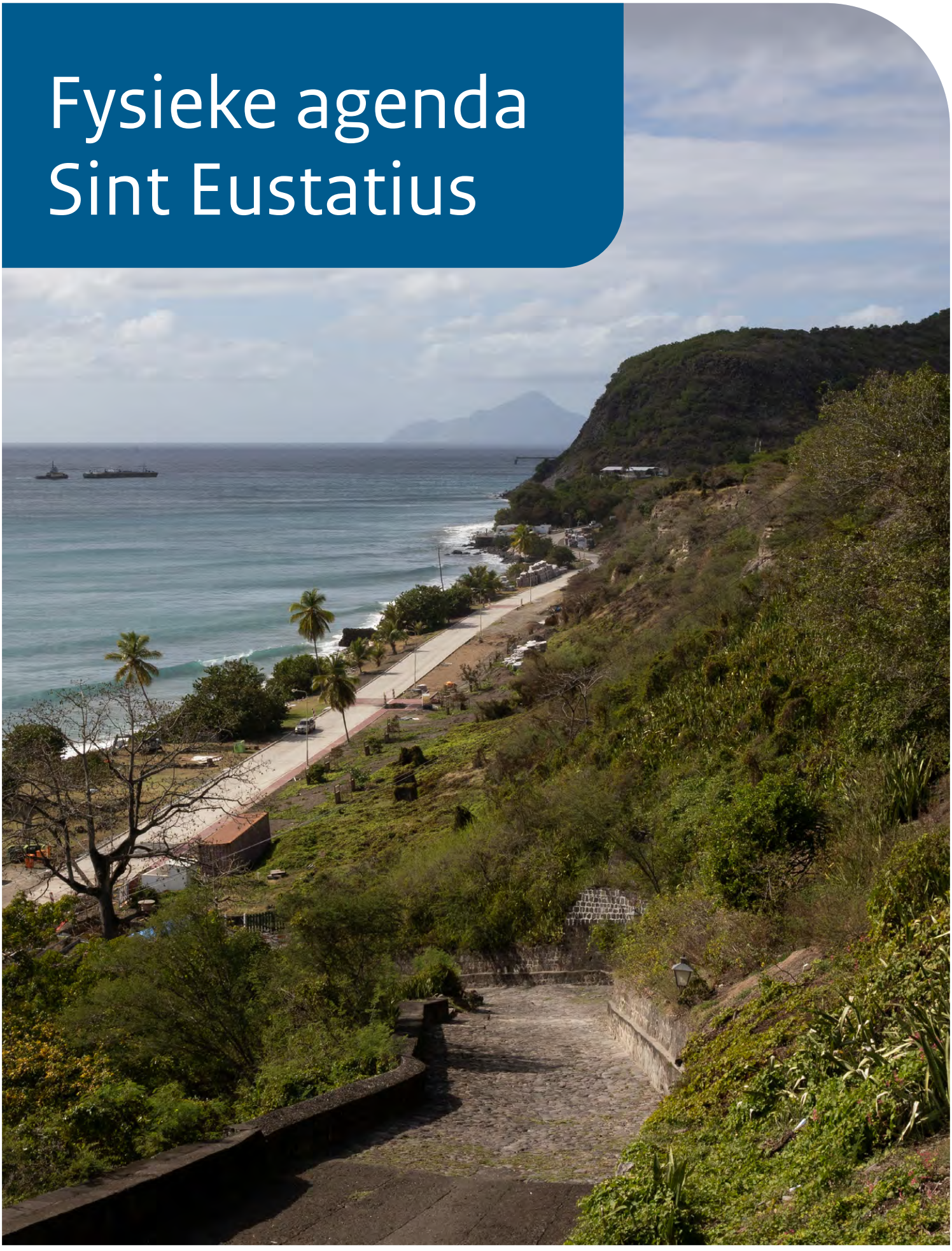

Inhoud

1. Inleiding 3

2. Samenwerking en governance 4

3. Indeling fysieke agenda 5

Bijlage 1 Overzicht opgaven 6

Bijlage 2 Kaarten van Sint Eustatius 15

1. Inleiding

Op Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn een goede infrastructuur, een robuuste natuur en een gezonde leefomgeving onmisbaar voor de samenleving en de economie. De pier en de haven zorgen ervoor dat voedsel, brandstof en bouwmaterialen de eilanden bereiken. De landingsbaan en luchthaven zijn nodig voor medische uitzendingen en voor het toerisme, een belangrijke bron van inkomsten. Wegen verbinden de verschillende dorpskernen met elkaar en met scholen, ziekenhuizen en andere voorzieningen. Inwoners maken dagelijks gebruik van deze infrastructuur, maar het is allerminst vanzelfsprekend dat die goed functioneert.

Op 7 november 2025 heeft het vorige kabinet gereageerd op de adviezen van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur[1], de Raad voor het Openbaar Bestuur [2] en adviesbureau Andersson Elffers Felix (AEF)[3] over de fysieke leefomgeving van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.[4] Uit deze adviezen blijkt dat de drie eilandbesturen voor grote opgaven staan. De adviesorganen wijzen onder meer op het belang van een duurzame manier om onderhoud, vervanging en investeringen in de eilandelijke infrastructuur te bekostigen. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met toekomstige demografische ontwikkelingen, klimaatverandering en de gevolgen daarvan voor natuur en milieu.

In de kabinetsreactie en vervolgens in de beleidsbrief Koninkrijksrelaties[5] stelt het kabinet dat er nog stappen nodig zijn om ook op Bonaire, Sint Eustatius en Saba tot een gelijkwaardig niveau van voorzieningen in de fysieke leefomgeving te komen. Daarom heeft het kabinet vier actielijnen aangekondigd.

1. meerjarige samenwerking en een samenhangende aanpak;
2. uitvoeringscapaciteit;
3. het principe van ‘comply or explain’ beter waarborgen;
4. duurzame bekostiging van de fysieke infrastructuur.

Deze vier actielijnen vormen samen de aanpak voor de fysieke leefomgeving van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

De eilandsbesturen en het Rijk hebben voor elk eiland samen een fysieke agenda opgesteld. Voor het eerst is daarmee per eiland in beeld wat de belangrijkste opgaven in de fysieke leefomgeving zijn, ook voor de langere termijn. De agenda’s helpen het Rijk en de openbare lichamen om deze opgaven in samenhang te plannen en te bepalen wat wanneer moet gebeuren.

De fysieke agenda’s hebben twee doelen. Ten eerste gebruiken de eilandsbesturen en het kabinet de agenda’s om meerjarig samen te werken aan het faseren, uitvoeren en waar nodig prioriteren van domein overstijgende opgaven in het fysieke domein. Ten tweede hebben het kabinet en eilandsbesturen besproken welke vernieuwingen en verbeteringen nodig zijn om bestaande achterstanden weg te werken. Op basis daarvan hebben zij mogelijke maatregelen in kaart gebracht. Voor veel van deze maatregelen is structureel geld nodig. Dat geld is op dit moment niet beschikbaar. De benodigde financiering moet worden gevonden binnen de bestaande departementale begrotingen.

1 Rli. Samen naar beter. 13 juni 2025.
2 ROB. Advies bekostiging infrastructurele opgaven Caribisch Nederland. 25 juli 2025.
3 Kamerstukken 2024/2025, 36 600 IV, nr. 51.
4 Kamerstukken 2025/2026, 36 800 IV, nr. 21.
5 Kamerstukken 2025-2026, 36 800 IV, nr. 56.

2. Samenwerking en governance

De betrokken ministeries en het openbaar lichaam Sint Eustatius werken samen aan de uitvoering van deze agenda. Zij stemmen de voortgang af in de Stuurgroep fysieke leefomgeving Sint Eustatius. Daarin zijn de betrokken departementen op directieniveau en het openbaar lichaam Sint Eustatius op bestuurlijk niveau vertegenwoordigd. Een ambtelijke werkgroep bereidt de vergaderingen voor en legt knelpunten, keuzes en beslispunten aan de stuurgroep voor.

De stuurgroep bewaakt de samenhang tussen de verschillende beleidstrajecten en bespreekt knelpunten die meerdere domeinen of organisaties raken. De stuurgroep neemt niet alle besluiten zelf. Iedere partij blijft verantwoordelijk voor de besluiten die onder haar eigen bevoegdheden vallen. De betrokken ministeries besluiten dus over onderwerpen waarvoor het Rijk verantwoordelijk is. Het bestuurscollege van Sint Eustatius doet dat voor onderwerpen die tot de verantwoordelijkheid van het openbaar lichaam behoren. Waar verantwoordelijkheden elkaar raken, stemmen de partijen hun keuzes af in de stuurgroep.

Met deze structuur wordt ook invulling gegeven aan het gestructureerde overleg dat in het Ruimtelijk Ontwikkelingsprogramma Caribisch Nederland (ROCN) is aangekondigd. Dit overleg gaat onder meer over de ontwikkeling en herziening van ruimtelijke ontwikkelingsplannen en over de aansluiting daarvan op het ruimtelijk beleid van het Rijk.

3. Indeling fysieke agenda

De fysieke agenda van Sint Eustatius is onderverdeeld in drie tabellen. In de eerste tabel staan opgaven waar al aan wordt gewerkt. De tweede tabel bevat een inventarisatie van eventuele maatregelen voor vernieuwingen en verbeteringen, waarvoor nog geen middelen zijn gereserveerd. De derde tabel bevat de opgaven ten aanzien van de nutsvoorzieningen.
In de tabellen zijn de acties ingedeeld naar thema of opgave. Per actie staat beschreven:

- wat de opgave en het doel zijn;
- hoe de actie wordt uitgewerkt;
- welke partij verantwoordelijk is;
- welke andere partijen betrokken zijn;
- wat de status van de actie is;
- welke afspraken over de financiering zijn gemaakt.

De voortgang van de acties in tabel 1 wordt periodiek gemonitord. De opgaven in tabel 2 worden voorlopig niet uitgevoerd, omdat daarvoor nog geen middelen beschikbaar zijn.
De fysieke agenda kent drie actielijnen:

- projecten en opgaven in de fysieke leefomgeving;
- randvoorwaarden voor deze projecten en opgaven;
- nutsvoorzieningen.

De agenda maakt het mogelijk om grote fysieke opgaven in samenhang te bekijken en de uitvoering ervan op elkaar af te stemmen en te faseren. Nieuwe ontwikkelingen kunnen ertoe leiden dat projecten worden toegevoegd of bestaande projecten worden aangepast. Daarom wordt de fysieke agenda periodiek geactualiseerd. Zo houden alle betrokken partijen zicht op de opgaven, de voortgang en de onderlinge samenhang.

Bijlage 1

Overzicht opgaven

Tabel 1. Werk in Uitvoering

Opgaven

Uitvoerings-programma	Toelichting op actie	Trekker en rolverdeling	Uitwerking van de actie en planning
1. **Airport boulevard – fase 2**	Het project Airport Boulevard is gericht op een betere verbinding tussen de luchthaven en de zeehaven.	De directie Economie , Natuur en Infrastructuur (ENI) is de interne opdrachtgever, en het Programme and Project Management Office (PPMO) van het openbaar lichaam Sint Eustatius (OLE) leidt de uitvoering. Voor het projectmanagement (uitvoering en toezicht) en een aantal juridische zaken huurt het OLE externe expertise in. Hiervoor heeft het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) in 2024 € 2,5 miljoen aan het OLE beschikbaar gesteld uit de structurele middelen voor infrastructuur.	De weg wordt geschikt gemaakt als doorgaande route en bochten worden minder scherp gemaakt. De aanbesteding is vóór eind 2026 afgerond en de planning is om het project in één of anderhalf jaar te voltooien.
2. **Road behind the mountain (RBTM)**	De 'road behind the mountain' (RBTM) is de enige weg die het westen van Sint Eustatius verbindt met het toeristische cluster in de buurt van de Quill. Een goede bereikbaarheid van dat cluster is een belangrijke voorwaarde voor de gewenste groei van het toerisme op Sint Eustatius. Het verbeteren van de weg staat al jarenlang op de agenda.	ENI is de interne opdrachtgever, en PPMO leidt de uitvoering van het project. Voor het projectmanagement (uitvoering en toezicht) en een aantal juridische zaken huurt het OLE externe expertise in. Voor de RBTM heeft IenW € 5 miljoen beschikbaar gesteld uit de structurele middelen voor infrastructuur.	Een belangrijke juridische kwestie is het eigendom van verschillende stukken van de weg. De weg is ingemeten en de historische (slaven)muren zijn onderzocht. Afhankelijk van de historische waarde blijven sommige muren behouden en worden andere verplaatst. De delen van de muren die nog intact zijn, worden sowieso gehandhaafd. De uitvoering start naar verwachting in Q2 van 2027, met een doorlooptijd van twee jaar.
3. **Zeehaven: verharding havenplatform**	De verharding van het havenplatform heeft als doel de veiligheid te verbeteren en containers te kunnen aansluiten op het stroomnetwerk.	Het PPMO van het OLE is opdrachtgever en trekker van het project. In januari 2026 is begonnen met de verharding van de containeropstelplaats. Dit project zal begin 2027 gereed zijn.	De werkzaamheden zijn onderweg, inclusief de installatie van een biosecure fence en extra aansluitingen voor reefer containers. Oplevering staat gepland in Q4 van 2026.
4. **Sociale woningbouw Fair Play**	Op het zogeheten 'Fair Play-terrein' worden 12 grondgebonden woningen en 24 appartementen gebouwd. Alle woningen vallen in de categorie 'sociale huur'. Het project draagt daarmee bij aan het wegwerken van het tekort aan betaalbare woningen op Sint Eustatius.	Het OLE is opdrachtgever van het project. Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) van het ministerie van BZK is samenwerkingspartner. Het PPMO van het OLE is opdrachtgever en trekker van het project.	De grond is bouwrijp gemaakt en de aanbesteding is afgerond. Ondanks de marktwerking is de aanbestedingssom significant hoger uitgevallen. Voordat het project verder kan worden uitgevoerd, zal dit gat van € 3,8 miljoen gedekt moeten worden.
5. **Renovatie bestaande sociale huurwoning-voorraad**	Sociale huurwoningen worden gerenoveerd volgens de afspraken in de Letter of Intent Volkshuisvesting Sint Eustatius - VRO.[6]	Uitvoerder van dit project is Statia Housing Foundation (SHF). Het ministerie van BZK (VRO) en het OLE zijn de financiers.	In 2026 worden 20 woningen gerenoveerd. Over 2027 moeten nog afspraken worden gemaakt.

6 De Letter of Intent uit 2023 is op 4 november 2025 geactualiseerd met een Actielijst Woningbouw die tussen het OLE en het ministerie van BZK is afgesloten.

Uitvoerings-programma	Toelichting op actie	Trekker en rolverdeling	Uitwerking van de actie en planning
6. Aanleg wegen en verbeteren verkeersveiligheid	Via 'Woningbouw op Korte Termijn' (WoKT) heeft het ministerie van IenW € 5.970.000 aan het OLE toegewezen voor de aanleg van wegen.[7] Daarnaast heeft IenW een subsidie verleend voor het verbeteren van de verkeersveiligheid op Sint Eustatius vanuit de Impulsregeling Strategisch Plan Verkeersveiligheid.	Het OLE is uitvoerder van dit project. Het ministerie van IenW is financier. Voor de verkeersveiligheid is in 2025 € 105.000 uit de Verkeersveiligheidsimpuls voor gemeenten overgemaakt.	Met de middelen van het WoTK wordt het volgende uitgevoerd: – Er komt een bocht bij het zonnepark naar het Fair Play-terrein, de nieuwbouwlocatie voor 36 woningen. Dit valt binnen de scope van de uitbereiding van de RBTM. – Wegen worden hersteld in upper town in het historisch centrum rondom projecten van het Volkshuisvestingsfonds. – De infrastructuur van de nieuwbouwlocatie sociale woningbouw en starterswoningen (zowel koop als huur) bij White Hook. Voor de verkeersveiligheid, met name rondom scholen, is het voornemen om allereerst de veiligheidsinfrastructuur rondom de Governor de Graafschool (GdG) en de SDA-school te verbeteren door het in het projectgebied RBTM op te nemen. Indien mogelijk wordt ook de verkeersveiligheid rondom de nieuwe Out of School Building in het projectgebied opgenomen.
7. Onderwijshuis-vesting	De Gwendoline van Puttenschool (GVP) is een nieuwe middelbare school in aanbouw. Er komen 15 theorielokalen, een wetenschapslaboratorium en gespecialiseerde werkplaatsen voor timmeren, autotechniek, elektrotechniek en metaalbewerking. Daarnaast komen er een commerciële leskeuken en een ruimte voor podiumkunsten. Ook de GdG wordt uitgebreid.	Het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) en het OLE financieren de projecten gezamenlijk. OLE is opdrachtgever via tussenkomst van het PPMO.	Het gebouw is opgeleverd en overgedragen aan het bestuur van de GvP. De uitbereiding van de GdG is gestart.
8. Natuur en Milieu Beleidsplan Caribisch Nederland (NMBP) fase 2 (2026-2030)	Het nieuwe kabinet gaat verder met het NMBP. Fase 2 van de uitvoeringsagenda (2026-2030) voor Sint Eustatius is in ontwikkeling.	Het OLE is de trekker van het beleidsplan. Samenwerkingspartners zijn de ministeries van Landbouw Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN), IenW en BZK (VRO en DGKR).	Eind 2026 is de programmering van de tweede fase van het NMBP voor Sint Eustatius, inclusief het bijbehorende financiële beeld, klaar voor de uitvoering. Hierin kunnen onder meer onderwerpen als erosiemaatregelen, loslopende dieren en rioolwaterzuivering deel van uitmaken.

7 In het kader van WoKT is 5.970.000 euro gealloceerd aan het OLE. Zie bijlage van Kamerstukken 2025-2026, 32 847, nr. 1389.

Uitvoerings-programma	Toelichting op actie	Trekker en rolverdeling	Uitwerking van de actie en planning
9. Natuur en Milieu Beleidsplan: Afvalwaterzuivering en afvalwater-beheer	Afvalwaterzuivering en -beheer is een belangrijk onderdeel van het NMBP. Voor afvalwaterzuivering is vanuit de eerste fase van het NMBP nog ruim € 2,5 miljoen beschikbaar in de vorm van een bijzondere uitkering (BU). Naar aanleiding van een 'baseline study' wordt gewerkt aan plannen voor een centrale zuivering. Deze komt in de afval(recycling)zone bij het vliegveld. In december 2025 zijn hiervoor twee offertes ontvangen. Ook wordt er gewerkt aan decen-trale oplossingen, bijvoorbeeld bij de woningbouwlocatie 'Concordia' en bij de luchthaven, waar 77 sociale huurwoningen worden aangesloten op een eigen afvalwaterzuiveringssysteem. Als onderdeel van de tweede fase van het NMBP wordt nagedacht over een decentrale zuiveringstank voor lower town. Daarvoor is een bedrag van € 2,1 miljoen beschikbaar. De totale kosten voor alle plannen en initiatieven voor afvalwaterzuivering en -beheer bedragen naar schatting € 21,5 miljoen. Voor het grootste deel van dit bedrag is nog geen financiële dekking.	Het OLE is trekker van dit project. Het ministerie van LVVN is de coördinator in de tweede fase van het NMBP en het ministerie van IenW is financierings- en samenwerkingspartner.	De governance van het afvalwaterbeheer wordt nog besproken. Daarnaast gaat het bestuurscollege van het OLE besluiten of ze de afvalwaterzuivering voor een deel wil financieren met de invoering van een afvalwaterheffing. In Q2 2026 is een ingenieursbureau gestart met het opstellen van een programma van eisen en bestekvorming voor de realisatie van een centrale afvalwaterzuiveringsinstallatie voor het hele eiland (exclusief riolering).
10. Kinderopvang	Op het perceel naast de nieuwe middelbare school komt een nieuw gebouw voor kinderopvang. Daarnaast is er behoefte aan uitbreiding en kwaliteitsverbetering van de kinderopvang. Aan de hand van een actuele nulmeting van de capaciteit en voorzieningen komt er een concreet ontwikkelplan voor 2026-2027.	Het OLE en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) werken hier samen aan.	Er wordt aan een optimalisatie gewerkt om zo veel mogelijk kinderopvanglocaties te kunnen bouwen met de beschikbare middelen. Er wordt nog naar extra fondsen gezocht om meer dan één opvang te huisvesten. Naar aanleiding van een herontwerpproces heeft Sint Eustatius aan het ministerie van SZW gemeld dat de gereserveerde middelen ontoereikend zijn. Momenteel wordt dit verder uitgezocht.

Uitvoerings-programma	Toelichting op actie	Trekker en rolverdeling	Uitwerking van de actie en planning
11. Regio Deal Sint Eustatius	De Regio Deal Sint Eustatius bestaat uit verschillende projecten, waaronder de renovatie van het Government Guesthouse, het Madam Theatre, de batterijen Rotterdam en Amsterdam en de bouw van een nieuw multifunctioneel zorgcentrum. Deze projecten dragen bij aan de leefbaarheid, culturele identiteit en sociale cohesie van Sint Eustatius.	De volgende partijen zijn betrokken: het OLE en de ministeries van OCW, Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Economische Zaken en Klimaat (EZK) en het DGKR van BZK. De rolverdeling is beschreven in het convenant van de Regio Deal Sint Eustatius.[8] Het Regio Deal team (onderdeel van PPMO) van het OLE is uitvoerder. Voor het begeleiden van de renovatie van het Madam Theatre en Integrated Care & Living Centre (ICLC) wordt zo nodig externe expertise ingehuurd, omdat hier binnen het PPMO geen capaciteit voor is.	Rond Statia Day 2026 worden de eerste (deel-)projecten opgeleverd zoals het gerestaureerde Fort Oranje. De aanbesteding voor de renovatie en uitbouw van het Madam Theater wordt voor eind 2026 afgerond. Voorts is er een start gemaakt met fase 2 van ICLC (aanbestedingsklaar maken). De overige projecten moeten binnen de looptijd van de Regio Deal worden afgerond.
12. Klimaatplan Deal Sint Eustatius	Het klimaatplan voor Sint Eustatius is begin december 2025 opgeleverd.	Het OLE werkt hierbij samen met de ministeries van EZK, IenW en BZK.	Het OLE heeft het klimaatplan vastgesteld. Hierin zijn acties en projecten benoemd die de klimaatbestendigheid en –weerbaarheid vergroten. In de zomer is het ontwerp van de Nationale Klimaatadaptatie-strategie (NAS) ter consultatie gelegd. In het ontwerp van de NAS is Caribisch Nederland in een apart hoofdstuk opgenomen. Momenteel worden de zienswijzen verwerkt. De NAS zal aan het einde van dit jaar worden vastgesteld. De klimaatplannen zullen uiterlijk in 2027 onderdeel worden van de fysieke agenda's van de eilanden.
13. Actieprogramma's herdenking slavernijverleden	In het kader van het Actieprogramma Herdenking Slavernijverleden hebben de zes Caribische eilanden, waaronder Sint Eustatius, diverse plannen ingediend om het slavernijverleden te herdenken. Een aantal daarvan hebben ook impact op de fysieke leefomgeving.	Het OLE is verantwoordelijk, in afstemming met de ministeries van OCW en BZK.	Het gaat hier om: – de bouw van een (multifunctioneel) erfgoedcentrum; – de bouw van een monument ter herdenking van het slavernijverleden op het F.D. Roosevelt Airport; – het opzetten van een onderwatermuseum; – de vernieuwing van de markering van bestaande monumenten.

8 Regio Deal Sint Eustatius | Convenant | Rijksoverheid.nl

Randvoorwaarden

Uitvoerings-programma	Toelichting op actie	Trekker en rolverdeling	Uitwerking van de actie en planning
1. **Ruimtelijk ontwikkelingsplan Sint Eustatius**	Het OLE werkt aan een integrale en duurzame vormgeving van de verdere groei en ruimtelijke ontwikkeling van Sint Eustatius met een ruimtelijk ontwikkelingsplan. Dit ontwikkelingsplan valt binnen het kader van het ROCN	Het OLE is verantwoordelijk voor het actueel houden van het ruimtelijk ontwikkelingsplan. Het ministerie van BZK (VRO) stelt de kaders via het ROCN en is samenwerkingspartner.	Het ruimtelijk ontwikkelingsplan van Sint Eustatius komt uit 2024 en is op dit moment nog actueel. Als het plan wordt herzien, worden conceptversies van de herziening besproken in de Stuurgroep fysieke leefomgeving Sint Eustatius. Op basis van het ROCN legt het OLE het ontwerp eerst voor aan het Rijk, voordat het voor iedereen ter inzage wordt gelegd.
2. **Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)**	De uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) voor bouwen, milieu en natuur in Caribisch Nederland schiet tekort, ondanks de inzet van de eilandsbesturen in de afgelopen jaren. Een goed functionerend VTH-stelsel is belangrijk voor de natuur en de leefomgeving. Tekortkomingen hebben negatieve gevolgen voor het koraal, de natuurparken, de luchtkwaliteit, het water en de bodem. Het uiteindelijke doel is om de VTH-taken professioneel uit te voeren op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Daarom wordt intensief samengewerkt met Omgevingsdienst NL, Bonaire en Saba.	Het OLE is trekker, de Omgevingsdienst NL is ook ondersteunend en DGKR is financier. LVVN, IenW en DGKR zijn stakeholders. De betrokken partijen hebben op 13 december 2025 een samenwerkingsovereenkomst ondertekend.	De Omgevingsdienst NL biedt in 2026 en 2027 ondersteuning op basis van een samenwerkingsovereenkomst met het OLE en een jaarlijks werkplan: De beleidsondersteuning vloeit voort uit de uitvoering van de VTH-taken voor bouw, milieu en natuur. De proces- en projectondersteuning richt zich vooral op het beschrijven en verbeteren van werkprocessen en het gebruik van digitale systemen, zoals Digitale Checklisten en JOIN. Daarnaast biedt Omgevingsdienst NL inhoudelijke en specialistische ondersteuning bij complexe dossiers, waaronder type III-bedrijven die onder het Inrichtingen- en activiteitenbesluit BES vallen. Voorts biedt de Omgevingsdienst NL ondersteuning bij de toepassing van de Monumentenwet BES binnen bouw- en ontwikkelprojecten.

Uitvoerings-programma	Toelichting op actie	Trekker en rolverdeling	Uitwerking van de actie en planning
3. **Voldoende uitvoeringskracht voor realisatie projecten**	De omvang en complexiteit van de fysieke opgaven vragen om voldoende ambtelijke capaciteit, specifieke deskundigheid en een goede balans tussen eigen organisatiekracht en externe ondersteuning. Deze opgaven vragen ook om voldoende capaciteit in de markt. Helaas moet geconstateerd worden dat de uitvoeringscapaciteit op Sint Eustatius nog altijd tekortschiet. Het gaat daarbij onder andere om kennis en kunde op het gebied van civiele techniek en juridische kennis over de eigendom van gronden en projectmanagementkennis ('IPM-rollen').	Het OLE is zelf verantwoordelijk voor voldoende uitvoeringscapaciteit binnen de eigen organisatie. Het Rijk is bereid om ondersteuning te bieden waar dat nodig is.	De ministeries van LVVN, EZK en BZK (VRO en DGKR) hebben voor 2026 en 2027 geld beschikbaar gesteld waarmee het Projectenbureau RCN met 5 fte wordt uitgebreid. Openbare Lichamen kunnen deze extra capaciteit inzetten voor de uitvoering van projecten. Het OLE is bezig met het formaliseren van de positie van het PPMO in de organisatie. Een belangrijk aandachtspunt betreft de capaciteit bij het Directoraat voor Economie, Natuur en Infrastructuur (ENI) van het OLE. Er ontbreekt daar met name een directeur en een manager transport voor de haven en de luchthaven. Het Rijk is bereid om met het OLE in gesprek te gaan over andere mogelijke maatregelen om de uitvoeringscapaciteit te versterken.
4. **Aandacht voor cultureel erfgoed (archeologie en monumenten)**	Cultureel erfgoed is een belangrijke randvoorwaarde bij de ruimtelijke opgaven. Zo wordt er rekening gehouden met archeologie bij de aanleg van nieuwe wegen, bij nieuwbouw met de kernkwaliteiten van de beschermde stads- en dorpsgezichten en dienen landschappelijke kwaliteiten als basis voor ingrepen in het buitengebied. De recent gepubliceerde gebiedsbiografie is hierbij de onderlegger voor alle ruimtelijke opgaven.	Het OLE, inclusief PPMO trekt hierin samen op met de ministeries van OCW, BZK, IenW, en de Rijkdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).	Via de cultuuragenda van OLE en OCW werken zij aan: – bekendheid van het cultureel erfgoed op het eiland en toegankelijkheid van deze openbare informatie; – gebruik van de gebiedsbiografie om de planvorming van grote infrastructurele projecten eventueel aan te passen; – onderzoek naar en het beschermen van de archeologische waarde van bouwplaatsen via archeologische waardenkaarten over zowel het verleden van de inheemse bevolking als het slavernijverleden; – implementatie van bestaande wetgeving, waaronder de verplichting tot archeologisch onderzoek bij ruimtelijke ingrepen; – bescherming van de bestaande kernkwaliteiten van het stadsgezicht van Oranjestad, die ook worden betrokken bij ruimtelijke planvorming, onder meer rond de klif.

Tabel 2. Eventuele maatregelen

Ongedekte Opgaven

Uitvoerings-programma	Toelichting op actie	Trekker en rolverdeling	Uitwerking van de actie en planning
1. Zeehaven: golfbreker	Het verlengen van een golfbreker zorgt voor rustiger water in de haven en bescherming van kritieke haveninfrastructuur, waardoor schepen veiliger kunnen aanmeren en manoeuvreren.	Het PPMO van het OLE is opdrachtgever en trekker van het project. Op 1 oktober is de 'early works agreement' met Ballast Nedam voor het verlengen van de golfbreker afgelopen. Het OLE met Rijkswaterstaat (RWS) gaat de 2 scenario's (Xbloc en Rock Armour) direct uitwerken met de onderaannemer DMC.	Naar aanleiding van de motie Ceder/Tseggai[9] is gekeken naar de toekomstbestendigheid van de haven van Sint Eustatius en de versterking van de golfbreker. Afhankelijk van de gekozen variant variëren de kosten van € 7,5 miljoen voor noodreparaties tot circa € 40 miljoen voor uitbreiding. Voor de benodigde investering en het beheer en onderhoud is momenteel geen dekking beschikbaar. De renovatie van de golfbreker is zeer urgent.
2. Luchthaven	Er zijn diverse projecten waar nog geen dekking voor is, waaronder: – onderzoek naar de staat van de Airport Ground Lighting en eventuele vervanging daarvan; – uitbreiding van de platformen West. Oost wordt uit eigen middelen gefinancierd; – bouw van een onderhouds- en opslaghangar voor vliegtuigen; – reparatie van een brandstoftruck en het aanbieden van brandstoffaciliteiten; – het dichtzetten van de terminal aan de landzijde voor bescherming tegen regen en zon; – uitbereiding van de passagiers- en bagageafhandeling airside; – onderhoud aan de luchthaven.	Het OLE is verantwoordelijk voor de projecten. Het ministerie van IenW heeft in het verleden financieel bijgedragen aan het onderhoud van de luchthaven. Het ontbreekt echter aan een structurele financieringssystematiek voor de infrastructuur van het eiland, inclusief die voor de luchthaven, waardoor het OLE niet over voldoende structurele middelen beschikt om de hiermee samenhangende kosten te dragen.	De luchtbehandelingsinstallatie is vervangen en functioneert goed. Noodzakelijke bouwkundige herstelwerkzaamheden en gewenste aanpassingen aan het gebouw worden meegenomen in het programma van eisen voor bouwkundig herstel.
3. Renovatie slachthuis	Het huidige slachthuis is verouderd en is toe aan een renovatie. Een volledige renovatie verbetert zowel de voedselzekerheid, als de werkomgeving. Een moderner slachthuis speelt een belangrijke rol in de beheersing van loslopende dieren. Daarnaast sluit het aan bij de versterking van de veterinaire dienstverlening.	Het OLE is hoofdverantwoordelijke in samenwerking met het ministerie LVVN.	Op dit moment worden de tekeningen en de planning afgerond. Het totale kostenplaatje is nog niet bekend, maar zal rond de € 3 miljoen liggen. Tot nu toe is er vanuit het ministerie van LVVN € 1,25 miljoen gereserveerd en nog eens € 1 miljoen toegezegd.
4. Afvalverwerking	Het OLE streeft binnen het kader van het NMBP naar een toekomstbestendige en duurzame afvalverwerking, met als doel het storten van afval uiterlijk in 2030 te beëindigen.	Het OLE is verantwoordelijk binnen de geldende wet- en regelgeving van het ministerie van IenW en de kaders van het NMBP.	Het OLE heeft een afvalverbrandingsinstallatie aangeschaft. Hiervoor is een financieringstekort. Het OLE heeft een verzoek ingediend bij Directoraat-generaal Water en Bodem (DGWB) van het ministerie van IenW voor de inzet van erosiegelden (kustsuppletie).

9 Kamerstukken 2026-2027, 36 800 IV, nr. 66.

Tabel 3. Nutsvoorzieningen

Nutsvoorzieningen

Uitvoerings-programma	Toelichting op actie	Trekker en rolverdeling	Uitwerking van de actie en planning
1. Drinkwater	Op Sint Eustatius gaat naar schatting ongeveer 40% van het geproduceerde drinkwater verloren door lekkages in het leidingnet. Hierdoor gaat naar schatting jaarlijks ongeveer $ 0,5 miljoen aan geproduceerd drinkwater verloren. Dit betekent dat een aanzienlijk deel van de kosten voor de productie van drinkwater niet ten goede komt aan de gebruiker, maar wegvloeit door het verouderde leidingnet. Hierdoor is extra subsidiegeld nodig om de kosten van de drinkwatervoorziening op te vangen. Door lekkende leidingen gericht te vervangen kan dit verlies aanzienlijk teruggedrongen worden en daarmee bijdragen aan een efficiëntere drinkwatervoorziening en lagere kosten. Het nutsbedrijf STUCO kan met de huidige uitvoeringscapaciteit ongeveer 5 kilometer aan leidingen per jaar vervangen. Per 5 kilometer is dat ongeveer een investering van € 1 miljoen. Er moet naar verwachting 20 kilometer aan leidingen vervangen worden met een nieuw type materiaal dat de lekverliezen moet terugdringen.	Het OLE en het nutsbedrijf STUCO zijn verantwoordelijk. Het ministerie van IenW is systeemverantwoordelijk voor drinkwater.	STUCO is momenteel bezig met de eerste fase van de vervanging. In 2027 gaat STUCO hier mee verder. In totaal moet ongeveer 20 kilometer aan leidingen worden vervangen. Vanuit de middelen voor bestaanszekerheid wordt hiervoor in 2027 € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld. De investering draagt bij aan een betrouwbare en toekomstbestendige drinkwatervoorziening en helpt om de betaalbaarheid van drinkwater voor inwoners van Sint Eustatius te verbeteren.
2. Elektriciteit (zonneweide)	Elektriciteit is een primaire levensbehoefte die is opgenomen in de aanbevelingen van de Commissie sociaal minimum Caribisch Nederland. Ook op Sint Eustatius wordt daarom gewerkt aan verduurzaming van de elektriciteitsvoorziening. De opwekcapaciteit van zonne-energie wordt verder uitgebreid, waardoor de energievoorziening verder verduurzaamt.	Het OLE en nutsbedrijf STUCO zijn verantwoordelijk. Het ministerie van EZK is systeemverantwoordelijk voor energie.	Het aandeel duurzame elektriciteit kan worden verhoogd van ongeveer 55 naar 85 tot 90 procent met een totaal investeringsbedrag van € 19 miljoen. Voor deze verduurzaming wordt vanuit de middelen voor bestaanszekerheid in 2027 € 6 miljoen beschikbaar gesteld. Dat is een tussenstap naar de 85 tot 90 procent duurzame energie. De maatregel vermindert afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en de inkoopkosten daarvan.
3. Geothermie	Het OLE verkent de mogelijkheid of geothermie een alternatieve bron van energie en inkomsten kan zijn. Er wordt momenteel een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd door de Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO).	Het ministerie van EZK en het OLE zijn samen verantwoordelijk voor de financiering van het haalbaarheidsonderzoek dat TNO uitvoert.	TNO voert momenteel een haalbaarheidsonderzoek uit naar de toepassing van geothermie op Sint Eustatius. De uitkomsten worden op zeer korte termijn verwacht.

Bijlage 2

Kaarten van Sint Eustatius

Sint Eustatius

Inventarisatie van opgaven van de fysieke agenda

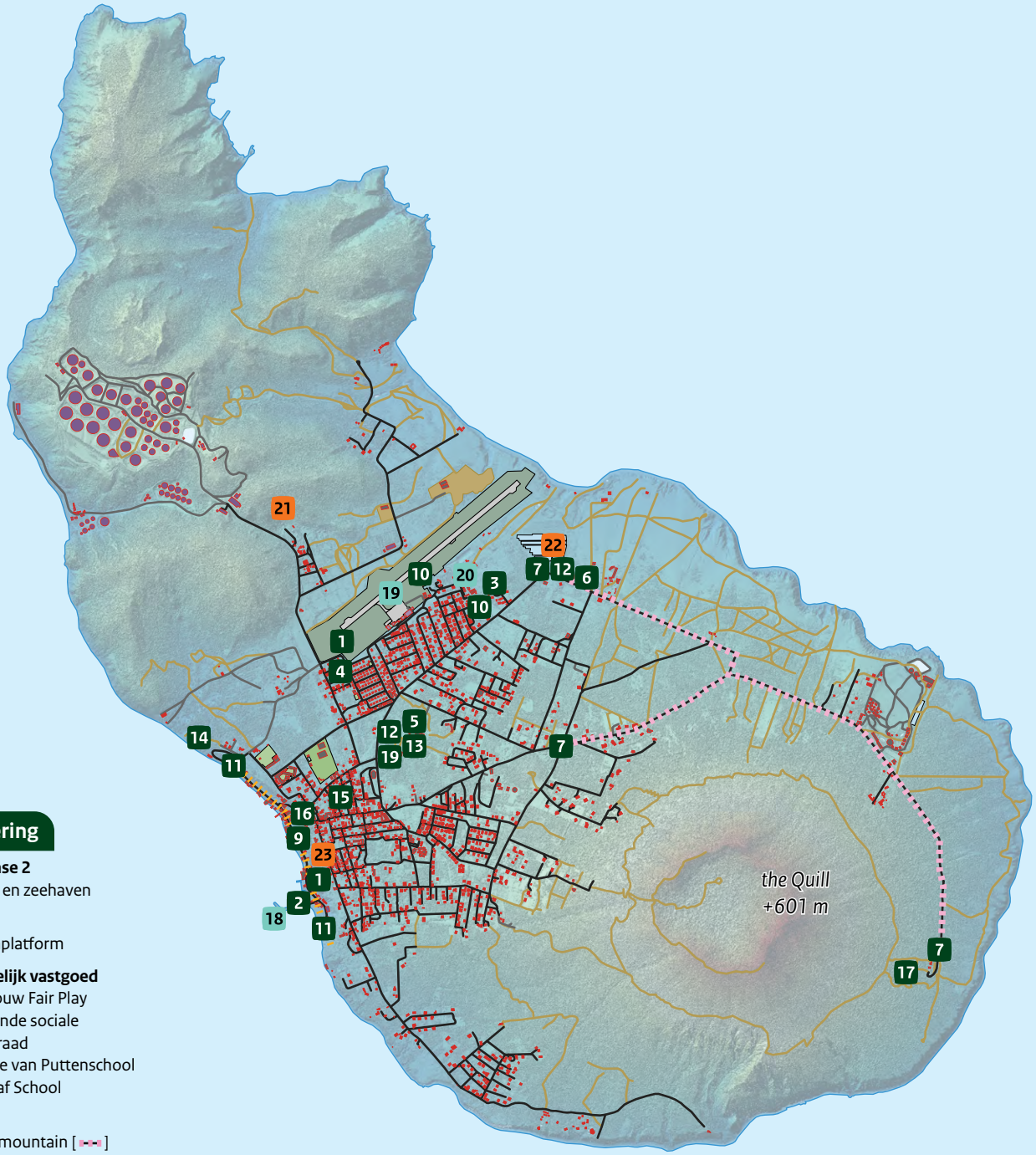

Werk in Uitvoering

Airport Boulevard fase 2
1 verbinding lucht- en zeehaven

Zeehaven
2 verharding havenplatform

Overig maatschappelijk vastgoed
3 Sociale woningbouw Fair Play
4 Renovatie bestaande sociale huurwoningvoorraad
5 Bouw Gwendoline van Puttenschool
6 Governor De Graaf School

Mobiliteit: wegen
7 Road behind the mountain [ ]
8 Aanleg wegen en verbeteren verkeersveiligheid
(nog) geen locatie(s) op kaart

NMBP: natuurbescherming
(nog) geen locatie(s) op kaart

NMBP: afvalwaterzuivering en afvalwaterbeheer
9 waterzuiveringstank Lower Town
10 Afvalwaterzuivering

Klimaatplan Deal Sint Eustatius
11 Erosiebestrijding: project versterking klif Sint Eustatius [ ]

Regio Deal Sint Eustatius
12 Kinderopvang
13 Nieuw multifunctioneel zorgcentrum
14 De Batterijen Amsterdam en Rotterdam
15 Madam Theater
16 Renovatie Fort Oranje en Gov. Guesthouse
17 Miriam C. Schmidt Botanical Garden

Randvoorwaarden

- Ruimtelijke Ontwikkelingsplan Sint Eustatius
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)
- Voldoende uitvoeringskracht voor realisatie projecten
- Aandacht voor cultureel erfgoed

Ongedekte Opgaven

18 Zeehaven: golfbreker
19 Luchthaven
20 Renovatie slachthuis
21 Afvalverwerking

N

0 1000 m

schaal 1: 37.500

Nutsvoorzieningen

Drinkwater
22 Drinkwatervoorziening

Electriciteit
23 Zonneweide

Geothermie
(nog) geen locatie(s) op kaart

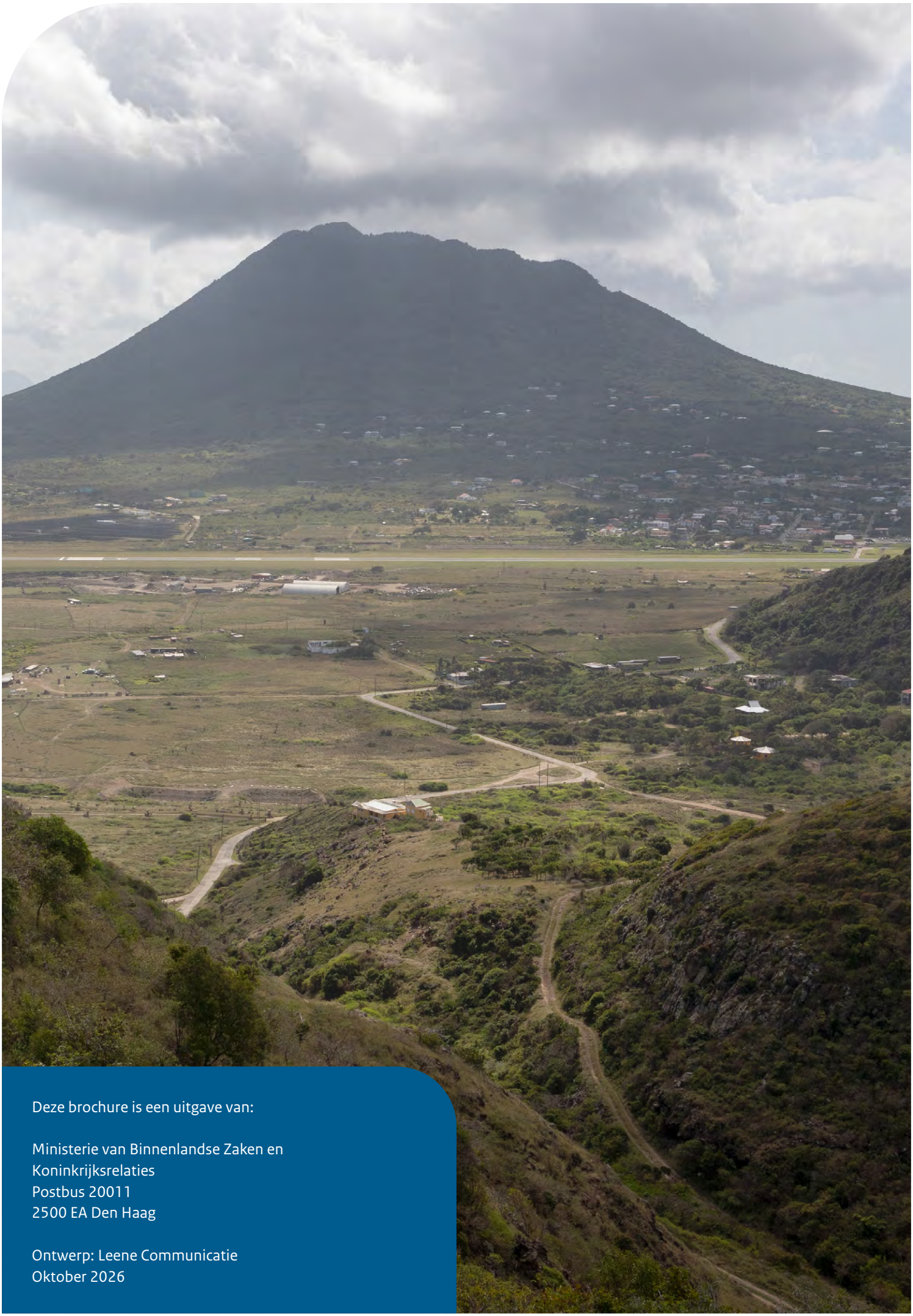

Deze brochure is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Ontwerp: Leene Communicatie
Oktober 2026